MIHAI BĂCESCU – FILE NOI LA BIOGRAFIE

Iorgu PETRESCU[1]
iorgup@antipa.ro

ABSTRACT: About Mihai Băcescu (1908–1999), the highest Romanian oceanographer, one of the biggest specialist in Crustacea of the world from all times and manager of the „Grigore Antipa" Museum of natural History, very few and short biographies were written. I complete them with data obtained from his family personal archive. His mother, born Cârlănescu, was sister of Ioan Hudiță's mother. He studied at „B. P. Hasdeu Highschool" from Chișinău. Professor Băcescu married Elisaveta Ivanov born in Chircăieşti, in the family of a priest. In 1938 he received a scholarship in France. After being named by Grigore Antipa head of department at the Museum of Natural History from Bucharest, he join the Romanian army during the World War II as observer shooting. It followed hard days after the war for the museum and its specialists.

KEYWORDS: Băcescu, biography, unknown data

Biografii ale renumitului academician Mihai Băcescu s-au scris fie postum, fie de-a lungul timpului cu diverse ocazii, în viață cât şi după, de diverşi autori (Marinescu, Murariu, Negrea, Gomoiu, Guțu şi alții). Mai puține, este adevărat, cele postume. Există pe internet câteva biografii răzlețe care prezintă o serie de date, unele însoțite de fotografii.

Pe baza arhivei personale dăruită cu mare generozitate de doamna prof. dr. univ. Lotus Elena Băcescu-Meşter, pentru care îi mulțumesc din tot sufletul, am putut adăuga unele detalii nepublicate în lucrările menționate anterior (un număr mare de fotografii) sau corecta unele afirmații eronate. Alte date au fost scoase din dosarul personal de la Muzeul Național de Istorie Naturală „Grigore Antipa".

Pe baza autobiografiilor putem reconstitui cu oarecare aproximație totuşi o mică genealogie. Tatăl, Constantin, a fost șef de post de jandarmi,

[1] Cercetător ştiințific gr. I la Muzeul Național de Istorie Naturală *„Grigore Antipa"*, Bucureşti; membru al Diviziei de Istoria Ştiinței a CRIFST al Academiei Române.

cu gradul de caporal, „nu este cunoscut să fi făcut politică". A murit de TBC în 1912 la vârsta de 50 de ani. Era originar din Pleșești. Unii au afirmat greşit că Mihai Băcescu ar fi fost fiu de învățători.

Mama, Eugenia, născută Cârlănescu, era soră cu Maria, mama lui Ioan Hudiță, a fost casnică. A decedat tot de TBC în 1913. Ambii părinți mor în Bogdănești, satul natal al mamei.

A avut două surori, Florica Bertlean şi Maria Tănăsescu. Florica Bertlean era născută în 1906, la Șarul Dornei, Suceava, a lucrat ca dactilografă la Institutul de cercetări și prospecțiuni geologice de pe lângă Comitetul geologic. A fost măritată cu Carol Bertlean, lăcătuș. După moartea părinților, rămâne la bunica dinspre mamă, Ana Cârlănescu.

A avut şi o soră vitregă, din partea tatălui, Maria Tănăsescu, țărancă din Pleșești-Fălticeni.

Unchiul din partea tatălui a fost Nicolae Baciu, subcomisar de poliție la Fălticeni până în 1936 când a decedat.

„Unchi și mătușă tot din partea tatălui (n. n., a mamei): Neculai și Aristița Platon (născută Cârlănescu, Bratu după primul soț), sora Elenei și a Mariei, învățători din Tg. Neamț"; tot din partea mamei, un unchi prin alianță, Mihai Lupescu, soțul Elenei Cârlănescu.

Fig. nr. 1 – Învățătorul Mihai Lupescu (1861-1922)

Dintre cumnații din Basarabia îi menționăm pe Alexandru și Iulia Ivanov Chiriță, sora mai mare a Elizei, învățători; Pr. Pavel Ivanov, fratele Elizei, care s-a stabilit în Oltenia după 1940, preot înzetsrat cu mare har, după spusele D-nei Meşter.

Iar dintre veri, pe Ioan Hudiță, Viorica Tănăseanu, Neculai, Lina și Corina Cârlănescu.

Mihai Băcescu după moartea mamei, a fost crescut de o bunică – Paraschiva Baciu (din Pleșești, actualmente Vulturești, Suceava), „apoi de un frate al tatei, Neculai Baciu" („familia noastră a fost Baciu la origine"), „iar moșul ce m-a crescut, m-a înscris tot cu acest nume la Școala Normală (Nr. 2) din Fălticeni".

Aşa cum bine spunea domnul profesor, referindu-se la bogăția şi curăția sufletească a sa şi a rudelor: „Aceasta a fost și este până astăzi întreaga noastră avere, în afara cărților de specialitate; nici pământ, nici casă, nici acțiuni, nimic".

„Am fost iar cerut atunci de la acest unchi de rudele mamei, el s-a

învoit de data aceasta, așa că, din 1920, am revenit la Bogdănești, în casa bunicii și a altui unchi, învățătorul Mihai Lupescu, folclorist cunoscut, făcând parte din fondatorii revistei „Șezătoarea", alături de folcloristul Artur Gorovei din Fălticeni." Soția lui Mihai Lupescu era Elena (Luțica) Cârlănescu, sora Eugeniei, a Aristiței şi a Mariei (mama lui Ioan Hudiță). După şcoala primară din Fălticeni, ajutat de Ioan Hudiță, profesor de liceu la acea dată, ajunge în 1919 la Liceul „B. P. Hasdeu" din Chișinău. Il absolvă în 1927. S-a întreținut „dând meditații și legând cărțile colegilor".

Fig. nr. 2 – În cerdacul unchilor Hudiță de la Bogdănești

Fig. nr. 3 – Carnetul de elev, clasa a VII-a, Liceul „B. P. Hasdeu", Chișinău, 1924-1925

Este remarcat de Profesorul Paul Bujor care îl primește ca preparator la Secția de Morfologie animală din anul III al Facultății de Ştiințe Naturale din Iaşi.

Avansează până la funcția de asistent și șef de lucrări. In 1933 pleacă într-o excursie de studii în Polonia, la Marea Baltică de unde aduce un bogat material de studiu.

Fig. nr. 4 – Paşaportul preparatorului universitar Mihai Băcescu

Fig. nr. 5 – Pe Valea Ialomiței. *„Fă-mă Doamne val de tei și m-aruncă între femei”*

În 1936 se căsătorește cu colega sa de facultate, Eliza (Elisaveta) Ivanov (1909–1997), din comuna Chircăiești, Tighina, Basarabia, care era fiica pr. Teodor din sat şi a Anei Ivanov..

Fig. nr. 6 – Pr. Teodor Ivanov (m. 1941), Ana Ivanov (m. 1945), Eliza și familia fratelui, Pr. Pavel Ivanov, Chircăiești

Fig. nr. 7 – Fotografie cu dedicație, 9 octombrie 1933

Un alt lucru necunoscut era despre stagiul militar pe care l-a efectuat la Regimentul 4 Pionieri, apoi la Regimentul 2 Antiaeriană; a fost avansat plutonier în 1940, iar apoi pleacă pe front în 1941 cu Bateria 22 Antiaeriană,

ca observator de trageri, participând la cumplitul asediu al Odessei, fără a trage un foc de armă, după mărturisirea sa. După numai 3 luni, a fost apoi mutat la partea pasivă din București, pentru refacerea muzeului bombardat (posibil să fie un lapsus calami, muzeul va fi bombardat abia în august 1944, n. n.). După război a fost avansat la gradul de sublocotenent în armata R. P. R.

Fig. nr. 8 – În excursie de studii, Mihai și Eliza

Fig. nr. 9 – Eliza Băcescu și familia Ioan Hudiță
în dreptul Stațiunii de la Agigea, 1937

În 1941 i se naşte unicul copil, Lotus Elena, care-i va îmbrăţişa iubirea de natură, ajungând profesor universitar la Facultatea de Biologie din Bucureşti.

Chemat de Grigore Antipa la muzeu în 20 mai 1940 ca șef de secție, se transferă de la Universitatea din Iași. Eliza a fost biliotecară la Facultatea de Farmacie, apoi la Institutul Medico-Farmaceutic din București.

Mihai Băcescu a fost subdirector al muzeului în perioada 1946–1949, iar apoi, șeful secției de Nevertebrate si vertebrate inferioare între 1950 şi 1964.

Efectuează câteva deplasări în străinătate în acea perioadă: 1947, Stalin (Varna), Bulgaria, invitat pentru lucru; 1956, Helsinki, Finlanda şi delegat al Academiei Române la Congresul Internațional de Limnologie, 1956, de la Leningrad, URSS, care s-a ținut la Institutul de Zoologie al Academiei URSS.

A fost sindicalist din 1946, dar NU membru de partid, abia din 1963 intră în P. M. R.

A suferit diverse şicane din partea directorilor trecători ai muzeului, care lucrau cu jumătate de normă și la Facultatea de Biologie.

„Atât la liceu cât și la facultate știu că n'a făcut ură de rasă și nu a făcut nici politică" declarație scrisă, L. Văluță, Ministerul Afacerilor Externe, 18 aprilie 1950.

„... este specialistul cel mai bine pregătit ... Dr. Băcescu a adus multe obiecții și

Fig. nr. 10 – Cu camarazi pe front, 23.10.1943

Fig. nr. 11 – Iulia Ivanov Chiriță, mătușa și naşa fiicei, Elena Lotus Băcescu, cu nepoțica în brațe

a făcut multe greutăți, căutând să antreneze și alți specialiști împotriva transformării muzeului în sens evolutiv."

„Denigrează și bârfește tot ce s-a făcut și se face în muzeu în ultimii ani, preamărind numai ceea ce a lăsat Drul Antipa. Vrea să arate și să susție că regimul nostru nu a făcut nimic bun în muzeu, a stricat ce a lăsat Drul Antipa ... Prietenul său cel mai bun este Profesorul Radu Codreanu și Prof. C. Motaș. Asta spune tot". 1959

„... Știu că este un dușman al partidului nostru... Prin 1947 lam găsit în bibliotecă împreună cu prof. Codreanu pelaorele 12 Noaptea ce lucrau ei acolo nu stiu la orele alea noaptea știu că pe timpul acela pleca des din instituție și lipsea 2–3 zile și spunea că a fost la Agigea" 1960.

„Am observat că în toată această perioadă, atît la tov. Dr. Băcescu cît și la tov. Voicu, se manifestă o mare ură de rasă și în special împotriva Evreilor. Aceasta nu este de mirare deoarece tov. Dr Băcescu ține soție de preot iar tov. Voicu a fost legionar". 3 august 1960

„Însă din discuțiile altor tovarăși am aflat că era partizan al țărăniștilor" 9 iulie 1960.

„Lepși refuză să dea referințe" (n. n. Iosif Lepși, fost director al Muzeului din Chișinău, venit în București în 1944, după moartea lui Grigore Antipa).

În pofida tuturor vicisitudinilor vremii care nu au fost puține, continuă să întrețină legături cu vechi prieteni, prof. Ioan Tăzlăuanu şi G. T. Kirileanu din Piatra Neamț.

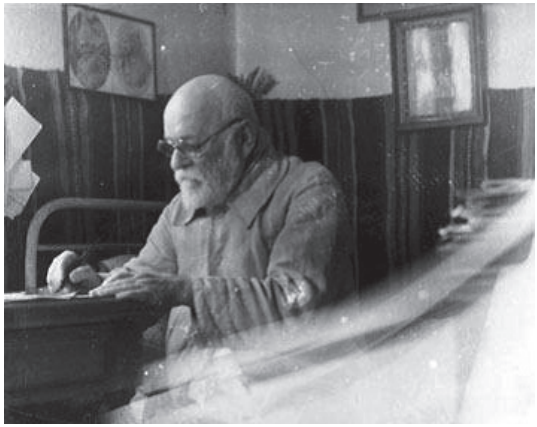

Fig. nr. 12 – G. T. Kirileanu la masa de scris

Lucrurile se vor lumina abia în 1964 când va răsări soarele pentru Profesor, numit director al muzeului, aşa cum o merita cu prisosinţă, instituţie pe care a slujit-o poate doar ca Antipa în trecut şi pentru care merită tot respectul şi recunoştiinţa urmaşilor.

Biliografie:

[1] Gomoiu M.-T.,*Eulogy at the sunset of a scientist life (Academician Mihai C. Băcescu* (28 March 1908 – 6 August 1999). Travaux du Museum d'Histoire naturelle „Grigore Antipa", 41, 1999, 643–647.
[2] Guţu, M., *Date succinte privind opera carcinologică a savantului Mihai Băcescu.* Studii şi Comunicări, 1, 2008, 79–97.
[3] Marinescu, Al., *Mihai Băcescu (1908–1999).* Revista Muzeelor, 1–22004, 158–159.
[4] Moşneagu, M., *Coordonatele colaborării ştiinţifice ale Academicianului Mihai Băcescu cu marina Română.* Studii şi Comunicări, 1, 2008, 59–77.
[5] Murariu, D., *Latura muzeologică în opera Academicianului Mihai C. Băcescu.* Studii şi Comunicări, 1, 2008, 35–46.
[6] Negrea, Ş., *O sută de ani de la naşterea marelui biolog român – Academicianul Mihai Băcescu (1908–1999).* Studii şi Comunicări, 1, 2008, 23–34.
[7] Negrea, Ş., A. Negrea, *Contribuţia Academicianului Mihai Băcescu la dezvoltarea etnozoologiei româneşti.* Studii şi Comunicări, 1, 2008, 99–105.
[8] Petrescu, I., *Urcând treptele muzeului cu Profesorul Mihai Băcescu.* Studii şi Comunicări, 1, 2008, 107–113.
[9] Popescu-Gorj, A., *Le Professeur dr. doc. Mihai Băcescu à son 70-ème anniversaire. La vie et l'ouvre de Mihai Băcescu***,** Travaux du Muséum National d'Histoire Naturelle „Gr. Antipa", 20 (2), 1979, 548–555.
[10] https://galeriaoamenilordeseama.wordpress.com/personalitati/mihai-bacescu/
[11] https://en.wikipedia.org/wiki/Mihai_Băcescu